

TILLBYGGNAD INOM SOFIEDALS GRIFTEGÅRD

Arkeologisk förundersökning

Sofiedal 8:19
RAÄ 23:1
Hudiksvalls stad
Hudiksvalls kommun
Hälsingland
2016

Inga Blennå

TILLBYGGNAD INOM SOFIEDALS GRIFTEGÅRD

Arkeologisk förundersökning

Sofiedal 8:19
RAÄ 23:1
Hudiksvalls stad
Hudiksvalls kommun
Hälsingland
2016

Rapport 2016:14
Inga Blennå

Länsmuseet Gävleborgs rapportserie

Rapportserien innefattar rapporter inom länsmuseets verksamhetsområden arkeologi, bebyggelsehistoria, byggnadsvård, kulturmiljövård, etnologi, konst- och kulturhistoria.

Du kan själv ladda hem rapporter i PDF format från länsmuseets hemsida eller beställa kostnadsfritt i PDF format inger.eriksson@xlm.se eller 026-65 56 42.

Rapporter (tryckt), böcker och mycket annat kan Du köpa/beställa i länsmuseets butik butik@xlm.se eller 026-65 56 35.

Utgivning och distribution:

Länsmuseet Gävleborg

Box 746, 801 28 Gävle

Tel 026-65 56 00

www.lansmuseetgavleborg.se

© Länsmuseet Gävleborg 2016

Omslagsbild: Undersökningsområdet sett från norr. Foto: Inga Blennå

Allmänt kartmaterial från Lantmäteriverket. Medgivande MS2010/01366.

Staten har rätt att sprida dokumentationsmaterialet och rapporten enligt CC BY-licens. Lantmäteriets kartor omfattas ej av denna licens.

ISSN 0281-3181

Print: Länsmuseet Gävleborg

INNEHÅLL

Sammanfattning.....	5
Inledning.....	6
Målsättning och metod.....	6
Topografi och fornlämningsmiljö.....	6
Resultat.....	7
Förslag till vidare åtgärder.....	7
Administrativa uppgifter.....	9
Referenser.....	9
Bilaga 1. Schaktbeskrivning.....	10
Bilaga 2. profilritning.....	11

Figur 1. Utdrag ur digitala översiktskartan. Undersökningsområdet är markerat med rött.

SAMMANFATTNING

Länsmuseet Gävleborg har genomfört en förundersökning i form av en schaktövervakning i fornlämning Hudiksvall 23:1, Hudiksvalls äldre stadsläge. Undersökningen gjordes inom fastigheten Sofiedal 8:19, Hudiksvalls kommun, inför en utbyggnad av befintlig kyrkogårdsexpedition. Arbetet utfördes den 20 april 2016 efter beslut av Länsstyrelsen (Lst dnr 431-1268-16) med Hudiksvallsbygdens församling som kostnadsansvarig.

Undersökningsområdet var cirka 10 × 7 meter stort och inom ytan grävdes två undersökningsschakt. Schakten dokumenterades, mättes in med GPS och fotograferades. I ett av schakten framkom tegel, taktegel, buteljglas, porslin och obrända ben. Inga anläggningar, kulturlager eller fynd framkom och några ytterligare arkeologiska åtgärder är inte nödvändiga.

Figur 2. Utredningsområdet markerat med rött. Omkringliggande forn- och kulturlämningar markerade med blått.

INLEDNING

Länsmuseet Gävleborg har utfört en arkeologisk förundersökning i form av schaktövervakning på Sofidals griftegård, eller Nya kyrkogården.

Undersökningen gjordes inom fornlämning RAÄ 23:1, Hudiksvalls äldre stadsläge, på uppdrag av Hudiksvallsbygdens församlingar. Arbetet föranleddes av schaktning inför en utbyggnad av kyrkogårdens expedition. Undersökningen utfördes den 20 april 2016 av Inga Blennå, efter beslut av Länsstyrelsen Gävleborg (Lst dnr 431-1268-16).

MÅLSÄTTNING OCH METOD

Förundersökningens målsättning var att kontrollera om bevarade anläggningar, fynd eller kulturlager fanns inom undersökningsområdet. Undersökningsytan var cirka 10 × 7 meter stor och inom ramen för undersökningen grävdes två större schakt inom ytan. Schakten mättes in med GPS, fotograferades och beskrevs.

TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

I Hudiksvall finns flera ytor med stadslager efter äldre stadslägen. RAÄ 23:1 utgör stadens äldsta läge och består av två ytor. Inom den södra finns en grund efter den äldsta kyrkan, enligt uppgift med byggår 1590 (RAÄ 20:1), och ett område med bebyggelselämningar (RAÄ 21:1). RAÄ 1:1 utgör det stadslager som bildats efter flytten till det nuvarande läget.

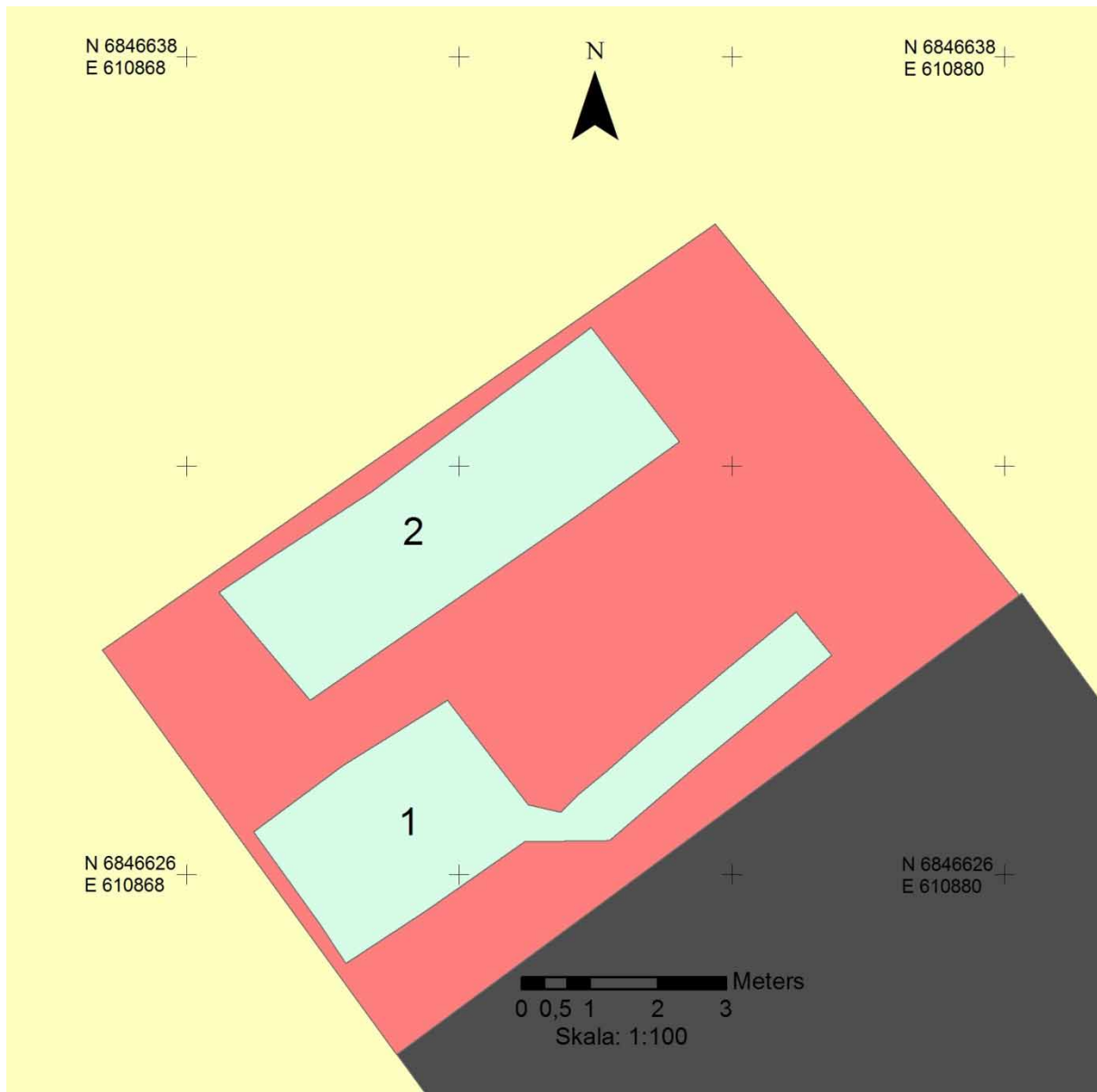
Hudiksvalls äldre stadsläge ligger nordväst om Lillfjärden, där havsfjärdens inre hamn tidigare troligen legat. År 1582 fick Hudiksvall stadsprivilegier av kung Johan III och staden anlades då på mark som tillhörde byarna *Hudik* och *Vallen*. Exakt var staden byggdes är inte säkerställt även om det troligen var i närheten av Hornåns utlopp i Lillfjärden. Landhöjningen gjorde att hamnen inte fungerade bra och i mitten av 1600-talet flyttade staden och hamnen till dess nuvarande läge (Hagåsen 2014:29f). En karta från år 1642 visar att staden då flyttat till sitt nya läge medan den gamla kyrkan ligger kvar (V22-1:v1:17-23).

Namnet *Hudiksvall* (*Hudenswald*) är tidigast känt från år 1531. Båda bynamnen *Hudik* och *Vallen* ingår i stadens namn som sannolikt betyder 'den bebyggelse Vallen som hör till byn Hudik' eller 'den "vall", den släta gräsmark, som hör till byn Hudik' (SOL 2003:133).

Endast ett fåtal arkeologiska undersökningar har utförts i staden. I slutet av 1980-talet gjordes en förundersökning inför byggandet av Glysisvallens ishall då odlingsytor men inga bebyggelselämningar hittades (Mogren 1987). En så kallad efterundersökning och dokumentation gjordes i början av 1990-talet med anledning av utförda vägarbeten. Två husgrunder dokumenterades och det framkomna fyndmaterialet bestod av tegel, keramik, glas, spik, kritpipor och obrända ben (Hovanta 1992). Hösten 2015 utförde Länsmuseet Gävleborg en mindre förundersökning i form av schaktövervakning inför anläggandet av en upplagsplats inom kyrkogården. Vid förundersökningen framkom inga anläggningar, kulturlager eller fynd (Blennå 2016).

RESULTAT

Undersökningsytan var cirka 10 × 7 meter stor och totalt grävdes två undersökningschakt inom denna. Schakt 1 togs upp norr om och parallellt med den befintliga huskroppen, schakt 2 i undersökningsytans nordvästra del. Schakt 1 var 8 × 0,7-2,3 meter stort och 0,9-1,25 meter djupt. Det innehöll ett fyllnadslager av grått grus som övergick i ett ljusbrunt mjälalager. I schaktet framkom sparsamt med tegel, taktegel, buteljglas, porslin och ett obränt ben. Schakt 2 var 6 × 2 meter stort och 0,4-0,9 meter djupt. Det innehöll ett gråbrunt mjälalager som övergick i brun mjäla. Båda schakten grävdes ner till steril nivå som utgjordes av grå lera. Inga anläggningar, kulturlager eller fynd framkom i schakten.

Figur 3. Undersökningsytan markerad med rött. Sökschakten är numrerade och markerade med grönt.

FÖRSLAG TILL VIDARE ÅTGÄRDER

Länsmuseet anser att inga ytterligare arkeologiska åtgärder är nödvändiga inom undersökningsytan. Om flera schaktningsarbeten behöver utföras inom fornlämningsområdet ska kontakt tas med Länsstyrelsen.

Figur 4. Schakt 2, östra sidan. Foto: Inga Blennå.

Figur 5. Sydvästra delen av schakt 1. Foto: Inga Blennå.

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsen dnr: 431-1268-16
Beslutsdatum: 2016-03-22
Länsmuseet Gävleborgs dnr: 40/320
Uppdragsgivare: Hudiksvallsbygdens församlingar
Undersökningstid: 2016-04-20
Projektledare och arkeologisk personal: Inga Blennå
Fastighet: Sofiedal 8:19
Koordinatsystem: Sweref 99TM
Exploateringsyta: ca 70 m²
Undersökt yta: ca 28 m²
Arkeologitimmor i fält: 6
Dokumentationshandlingar: Förvaras i Länsmuseet Gävleborgs arkiv (2 digitala filer och 9 fotografier)
Fynd: -

REFERENSER

Blennå, I. 2015. *Sandficka på Sofiedals griftegård*. Arkeologisk förundersökning. Sofiedal 8:19, RAÄ 23:1, Hudiksvalls stad, Hudiksvalls kommun, Hälsingland. Rapport Länsmuseet Gävleborg 2016:11.

Hagåsen, L. 2014. *Bebyggelsenamnen i Hudiksvalls kommun. Hudiksvallsområdet*. Sveriges ortnamn. Ortnamnen i Hälsingland 2:2. Skrifter utgivna av Institutet för språk och folkminnen. Namnarkivet i Uppsala.

Hovanta, E. 1992. *Hudiksvalls gamla stadsläge*. Arkeologisk efterundersökning. RAÄ 21 och 23. Nya kyrkogården/Sofiedals griftegård, Hudiksvalls stad, Hälsingland. Slutredovisning. Länsmuseet Gävleborg – dnr 1168/321.

Mogren, M. 1987. *Rapport. Fornlämning 23. Gamla stadsläget, Hudiksvall, Hälsingland*. Riksantikvarieämbetet. Undersökningsverksamheten.

Svenskt ortnamnslexikon (SOL). 2003. Utarbetat inom Språk- och folkminnesinstitutet och Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet.

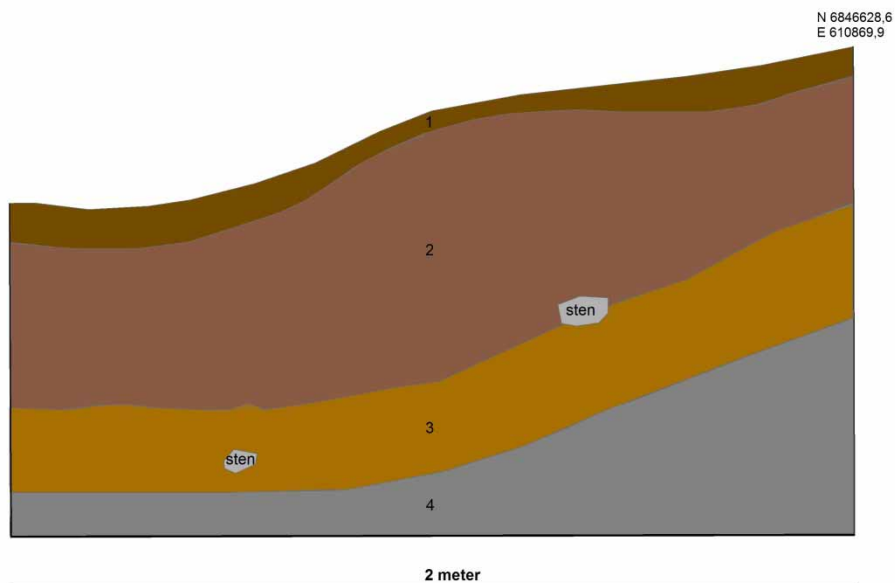
Lantmäteristyrelsens arkiv

V22-1:v1:17-23 Geometrisk avritning, år 1642.

BILAGA 1. SCHAKTBESKRIVNING

Schakt	Längd m	Bredd m	Riktning	Djup m	Beskrivning	Fynd
1	8	0,7-2,3	NÖ-SV	0,9- 1,25	Fyllnadslager 0,6-0,8 meter tjockt bestående av grått grus med inslag av 0,02-0,05 meter stora stenar. I fyllnadslagret förekom ställvis med 0,3-0,7 meter stora stenar. Övergår i 0,05-0,2 meter tjockt ljusbrunt lager med mjåla. I botten grå steril lera.	Tegel, taktegel, buteljglas, porslin, obrända ben
2	6	2	NÖ-SV	0,4- 0,9	Gråbrunt 0,3-0,4 meter tjockt lager mjåla. Fåtal 0,4-0,6 meter stora stenar. Övergår i brun 0,1-0,2 meter tjockt lager mjåla. I botten grå steril lera.	

BILAGA 2. PROFILRITNING

Profil östra sidan av schakt 2. Skala 1:20.

1. Matjord
2. Gråbrun mjäla
3. Brun mjäla
4. Grå lera

LÄNSMUSEET GÄVLEBORG, BOX 746, 801 28 GÄVLE. TEL 026-65 56 00. WWW.LANSMUSEETGAVLEBORG.SE
BESÖKSADRESS: SÖDRA STRANDGATAN 20, GÄVLE

